

A black and white close-up portrait of Patti Smith. She has long, wavy, light-colored hair and is looking down with her eyes closed. Her right hand is raised to her face, with her fingers resting near her mouth. She is wearing several rings on her fingers and a thin bracelet on her wrist. The background is dark and out of focus.

Patti
SMITH

ODDANOST

DOKOŘÁN

Patti
SMITH

ODDANOST

DOKOŘÁN

Patti SMITH

ODDANOST

Dokořán

Z anglického originálu *Devotion* přeložila Lýdie Kárníková.

Copyright © 2017 by Patti Smith

All rights reserved.

Translation © Lýdie Kárníková, 2018

Cover photo © Jesse Dittmar, 2018

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této publikace nesmí být rozmnožována a rozšiřována jakýmkoli způsobem bez předchozího písemného svolení nakladatele.

Vydání druhé (první elektronické).

Odpovědná redaktorka Tereza Kodlová.

Obálka s použitím fotografie Jesse Dittmara, grafická úprava a konverze do elektronické verze Michal Puhač.

Vydalo v roce 2018 nakladatelství Dokořán, s. r. o.,

Holečkova 9, Praha 5,

dokoran@dokoran.cz, www.dokoran.cz,

jako svou 985. publikaci (299. elektronickou).

ISBN 978-80-7363-929-7

Betsy Lernerové –
mé přítelkyni a průvodkyni

Jak
funguje
mysl

11

Oddanost

51

Sen
není
sen

121

Inspirace je nepředvídatelnou veličinou, zásah múzy v nestřeženou hodinu. Šípy se rozletí, a aniž by si to člověk uvědomil, je zasažen; navzájem nesouvisející katalyzátory se potají seskupily do šiku a utvořily svébytný systém, a zanechaly člověka chvějícího se nevléčitelnou nemocí – planoucí představivostí – bezbožnou, a zároveň božskou.

A co si počít s výslednými impulsy, těmi nervovými zakončeními, co poblíkávají jako osvětlená mapa zlodějských souhvězdí? Hvězdy tepou. Múza touží po oživení. Ale mysl je také múzou. Chtěla by přelstít své velkolepé soupeře, přepojit obvody těchto zdrojů inspirace. Křišťálový pramen, který náhle vyschl. Krásná věc, bez radosti, s poskrvnou. Proč se tvořivý duch obrací sám k sobě? Proč tvůrce převrátí celé drama naruby? Pero je ve vzduchu, vedeno zdrcenou múzou. Bez neshod, poznamenává, nás harmonie mívá bez povšimnutí. Bez neshod, pokračuje, není Abel ničím víc než zapomenutým pastýřem.

Jak
funguje
mysl

Jednou jsem cosi hledala a narazila přitom na upoutávku filmu *Risttuules*, přeloženého do angličtiny jako *In the Crosswind* (Ve větru). Dílo režiséra Marttiho Heldeho je příběhem masové deportace z jara 1941, rekviem za tisíce Estonců, které obklíčila Stalinova vojska, rozdělila rodiny, nacpala je do dobytčích vozů a odvezla na Sibiř do pracovních táborů. Smrt a vyhnanství, jejich životy přepsány.

Režisér vytvořil vizuální báseň prostřednictvím neobvyklého zpracování, kdy se herci proplétají nehybnými živými obrazy. Čas se zastavil, i když stále běží, a jednotlivé scény této smutné podívané se rozprostírají do slov. Děsivé nadání, uvědomuji si, zatímco píšu a snažím se slova zaznamenat. I tak ale cítím, že se za nimi schyluje k něčemu jinému. Vydávám se po vlákně svých myšlenek a přicházím k jedlovému lesu a jezeru a malému dřevěnému domku. A právě toto byl začátek onoho jiného, ale to jsem v tu chvíli ještě netušila.

Zimní skica. Kousek za cestou. Modré večerní šaty jako závěs na okně, přes které už nikdo neuvidí. Všude je krev, jejíž krvavá barva už odtekla, a štěkot psa a hvězdy, co padají sinalou oblohou.

Umírající tele. Dlaha nad kopytem – šmouhy, díry. Přichází noc a halí do tmy i tu poslední škubající se končetinu.

Náčrt času. Postroj, malé ruce zmrzlé v gestu. Ptáci ztrativší zájem ustávají v letu. Tanec skončil a tvář lásky je jen širokou sukni a naleštěnými podpatky zimního období.

Ráno se probouzím s černobílou diorámou filmu *Risttuules* pořád před očima, strojené tempo lidské opery ztělesněné v postavách sehnutých soch, které dýchají. Expresivnost scén mě natolik pohltila, že si nedokážu vzpomenout, co jsem vůbec původně hledala. Ležím a znovu si přehrávám pomalý záběr na lidský řetěz vyhnaných, jak se proplétá neutuchávající přeháňkou bílých květů. Chryzantémy. Ano! Celé větve květů a za nimi šmouha uhánějícího ža-

lostného vlaku života. Ale i když se vrátím ke stejné pasáži, kterou jsem předtím zhlédla, žádnou takovou scénu nenacházím. Snad jsem ji nevědomky vytvořila ve své hlavě? Odkládám počítač a promítám rovnoběžné linie na hrubý sádrový strop nade mnou: loupíme, přijímáme, a nevíme nic. Vstávám a jdu se vymočit. Představuji si snůh.

Oblékám se za zvuku jemného hlasu Ermy, vypravěčky filmu *Risttuules*, který mi pořád zní v uších. Beru svůj notes a vydání Modianovy knihy *Paris Nocturne* a mířím přes ulici do nedaleké kavárny. Na ulici jsou dělníci; ohlušující vibrace sbíječky prostupují zdmi podniku. Nejde mi psát, tak čtu, toulám se sítí *Nokturna* – neurčité ulice, útržky adres, cesty, na kterých už nesejde; události, které se sčítají, až vytvoří kruh ničeho. Běduji nad sebou, že nepíšu, ale nakonec usuzuji, že ztratit se v nabitě nehybnosti Modianova univerza se téměř rovná psaní. Vstoupíš do kůže vypravěče, s jeho matným pocitem paranoie a posedlostí maličkostmi, a prostor kolem tebe

se pohne. Někde uprostřed věty si povšimnu, že nevyhnutelně sahám po peru.

Když se dostanu na konec *Nokturna*, ačkoliv ve skutečnosti koncem není, jak se zmije budoucího natahují přes poslední stránku, pročtu si znovu začátek, a pak sama sebe přetočím do dne, který mě čeká. Mám odletět do Paříže posledním večerním letem. Můj francouzský nakladatel zařídil týden událostí vázaných na mou knihu, včetně hovorů s novináři o psaní. Můj notes leží netknutý. Spisovatel, který nepíše, bude s novináři mluvit o psaní. Ach, jaký všeználek jsi, spílám sama sobě. Dávám si další černou kávu a misku borůvek. Mám ještě spoustu času a na cesty vyrazím nalahko.

Ulice je celá rozestavěná, musím počkat, než můžu přejít silnici směrem domů. Několik pater nad kavárnou zvedá obrovský jeřáb traverzy a vnukne mi úvodní scénu *Sladkého života*, ve které helikoptéra přelétá střechy Říma se sochou Krista v životní velikosti zavěšenou ve vzduchu.

Sbírám po bytě své obvyklé věci na cestu a skládám je do komínku vedle svého kufříku a přitom znovu poslouchám hlas traileru filmu. Rytmičnost neznámého jazyka je jako nejsmutnější z melodií. Vojska postupují a mladá matka věší prádlo v zahradě a cloní si oči před sluncem. Její muž zbavuje obilí plev, dcera si radostně hraje opodál. Trailer mě naláká, a tak hledám dál, až nalézám šestiminutový sestřih z filmu *Risttuules* s titulkem *The Birch Letter* (Březový dopis). Záběr na otevřené okno, obrazy běloby a kmeny bříz, co se objevují zpoza šeptaných vět a vlak a vítr a prázdnota.

Zvoní telefon a láme kouzlo okamžiku, můj let zrušili. Musím vyrazit dřívějším. Svižně se nachystám, objednám si taxi, schovám počítač do futrálu, fotoaparát do pouzdra a zbytek nacpu do kufru. Taxi přijíždí příliš rychle a mně dochází, že jsem si ještě nevybrala knihy na cestu. Představím si pobyt na palubě letadla bez čtení a zachvátí mě vlna paniky. Správná kniha může posloužit jako průvodce, určit

tón, nebo dokonce pozměnit směr cesty. Zoufale se rozhlížím po místnosti, jako bych hledala záchraně lano v hluboké bažině. V malém komínku nepřechtených knih položeném na papírech od bytu leží biografie Simone Weilové od Francine du Plessix Grayové a Modianův *Pedigree*, s překvapenou tváří autora na obálce. Popadnu obě, rozloučím se se svou habešskou kočkou a vyrazím na letiště.

Vjíždíme do Hollandova tunelu a provoz je nastěště mírný. Uleví se mi a ponořím se zpátky do hlasu vypravěčky Ermy. Představuji si, jak píšu příběh vedený atmosférou, kterou vyvolala pouhá rezonance lidského hlasu. Jejího hlasu. Žádná konkrétní zápletka, jenom se vydat po jejích tónech, barvě, a vytvářet věty jako hudbu a klást jednu po druhé, jako průhledné vrstvy, přes její.

A tvář lásky není ničím než bělostí zimy, která přikrývá končetiny stromů, co propadaly děrami bezbarvých nebes.

Uháním terminálem a nakonec pohodlně stíhám svůj let, i když lehce vyvedena z míry. Nemůžu ani doufat, že bych takhle brzy mohla usnout, nemluvě

o tom, že hotelový pokoj pro mě bude připraven až několik hodin po mém příletu. I tak se ale upokojím, piju minerálku a nechám se vtáhnout do knihy o životě, střípek Simone Weilové. Narychlo zvolený titul rychle prokáže, že na cestě výtečně poslouží; jeho předmět je znamenitou předlohou pro mnohosti uvažování. Vyrasila napříč slovatnými halami vysokého vzdělávání, geniální a privilegovaná, a všeho se vzdala, aby mohla nastoupit na složitou cestu revoluce, zjevení, veřejné služby a sebeoběti. Dosud jsem jí nevěnovala svůj čas nebo soustředěnou četbu, ale to se jistě změní. Zavírám oči a představuji si špičku ledovce, a sklouzávám do útulného teplého pramene, obklopena zdmi neproniknutelného ledu.

Kostel Saint-Germain-des-Prés